

lemnae, de qua supra egimus; & habetur cap. Nullus 30. q. 5. & in Concilio Trid. Sess. 24. de Ref. Matr. c. 1. *Benedictionem in Templo suscipiendam*. Simulque nuptialia convivia prohiberi satis constat ex Can. *Nec Uxorem* 33. q. 4. ibi, *nec convivia facere*, sed & traductionem Uxoris in domum Viri esse interdictam satis constare ait ex eodem Can. Nam verba illa *Uxorem ducere*, communiter exponuntur, id est, *traducere*. Contendit præterea per traductionem, non solum illam solemnem, sed quamcumque, seu uno verbo, ipsam Matrimonii consummationem his diebus esse veritam, hancque ait unanimum esse Canonistarum sententiam, eamque S. Congregationem probasse, quæ censuit posse contrahi Matrimonium quocumque tempore, sed temporibus comprehensis in cap. 10. Sess. 24. de Ref. Matr. Nuptiarum solemnitates, traductiones in domum, & carnalem copulam prohiberi. Sed an hoc servetur ibi, ubi Nuptiæ ex statutis Diocesanis simpliciter non sunt interdictæ, velut interdictæ sunt in Belgio, teste Van-espén L. cit. valde dubito.

88. Per Catechismum olim intelligebatur quædam cognatio spiritualis imperfecta, quæ olim contrahebatur per assistentiam in Catechismo seu instructione ante Baptismum, seu in casu, quo femina filium futuri mariti aliunde genitum in preparatoris ceremoniis ad Baptismatis fontem tenuit, vel vice versa, ut exemplificat Szc. XII. Clemens III. c. 5. de *Cogn. spir.*

Verba capituli hujus obscuriora verum impedimentum impediens inter præfatos continere declaravit Bonifacius VIII. cap. 2. eod. in 6. Hoc impedimentum sublatum est à Trid. cit. Sess. 24. cap. 2.

89. Sponsalia de futuro, sicut & votum castitatis, non tam Jure Ecclesiastico, quam naturali, ac divino positivo impediunt Matrimonium, vel simpliciter, vel cum altera contrahendum.

De Sponsalibus late egimus hoc lib. §. 2. De voto vero castitatis notandum, quod per illud, in quantum est impedimentum impediens Matrimonium, intelligitur votum simplex; tam vero de simplici, quam de solemnibus, quantum ad effectum impediendi, vel dirimendi subsequens Matrimonium, late egimus libro III. Tit. 31. de Regularibus. Videatur etiam Titul. 3. ejusdem libri.

90. Per crimen, in quantum est impedimentum impediens, intelligitur, vel crimen atrox in individuo, cui annexa olim fuit privatio Nuptiarum, vel in genere crimen tale, quod in veteri Ecclesia publica poenitentia pledebatur.

Imprimis ergo incestus cum sua privatione five filia Uxoris in alio Matrimonio procreata reum spe Conjugii privabat in antiqua Ecclesia. De hoc, atque de aliis eidem affinis criminibus An. 847. statuit Concilium Moguntianum 32. q. 7. c. 20. *Si quis viduam Uxorem duxerit, & postea cum filiastra sua fornicatus fuerit, seu cum duobus sororibus, aut si qua cum duobus fratribus, seu cum Patre & filio, si quis relictam fratris, si quis nepotem aut novercam, aut nurum aut consobrinam, aut filiam avunculi, aut ejus relictam, aut privignam polluerit, eos disjungi, & ulterius nunquam in conjugio copulari precipimus*. Similia habentur cap. 1. 2. & finali de eo, qui cognovit consangu. Uxoris suæ. Eadem poena c. 22. ad adulteram Uxorem post mortem etiam Mariti, non vero ad adulterium Maritum post mortem Uxoris extenditur. Quoad raptum Gratianus 27. q. 7. c. 34. refert Canonem ex Concilio Toletano, ita sonantem: *Statutum est à sacro Conventu, ut si quis Sponsam alterius rapuerit, publica poenitentia mulctetur, & sine spe Conjugii maneat*. Ad quem nihilominus notant Correctores Romani: *In nullo Concilio Toletano inventum est. Sed fere eadem leguntur in Concilio Rhemensis, Trostlejano, & lib. 1. Capit. c. 105. & lib.*

7. c. 183. In legibus Longob. lib. 1. Tit. de rapt. mul. L. 112. Ex quibus patet, in Ecclesia Latina circa Sæculum IX. raptum Sponsæ alterius raptorem spe Conjugii privasse.

Uxoridicidas pariter fuisse privatos spe Conjugii claret ex Can. 8. caus. 33. q. 2. ubi Stephan. V. Hystulpho uxoricidæ inter alia poenitentia exercitia Sæculo IX. injungit: *Uxorem nunquam ducere*. Et Can. 1. Nicolaus Papa uxoricidæ extra causam adulterii, vel alterius hujusmodi criminis eandem poenitentiam injungit; attamen *exceptis adolescentibus, de quibus est B. Leonis Papæ 25. Regula Decretalium, imo indulgentia observanda*. Verba sunt Canonis. Notant vero RR. Correctores, hanc Regulam 25. eodem numero haberi in Codice Canonum (seu Dionysiano) inter Decreta, seu Regulas Leonis I. ex quo patet hæc disciplinam Sæculo V. quo vixit Leo, jam viguisse.

91. Per susceptionem propriæ sobolis, in quantum est impedimentum impediens, Veteres intellexerunt impedimentum, quo Conjuges tenentes proprios filios, vel filialitros super fontem Baptismatis, aut ante Episcopum in Confirmatione, prohibebantur ab usu Conjugii secundum aliquos, secundum alios vero non.

Pro parte negativa Gratianus 30. q. 1. §. 1. refert fragmentum ep. sub nomine Deusdedit, qui Sæculo VII. Romæ sedit, quo dicitur in quodam Concilio statutum esse, ut nullo modo se in Conjugio recipere Mulieres, ac Viri, quicumque aliqua ratione susceperint natos proprios, sed separarent se, ne suadente diabolo tale vitium inoleseat. Verum, ut bene notat Van-espén in brevi commentario ad Decretum Gratiani, Concilii vel Conventus, cujus hic mentio fit, nulla existat memoria, multaque alia in hac ep. occurrunt, quæ eam ut spuriam rejiciendam Eruditi persuaserunt, eamque ut suspectam notat Labbeus Tom. 5. Concil. pag. 1648. cui addendus Papebrochius

in Conatu Chronico-Hist. ad Catalogum Pontificum in hoc Pontifice. Accedit, quod in eadem ep. Deusdedit supponit, ob superveniens impedimentum solo jure humano inductum, Matrimonium legitime contractum, & consummatum dissolvi quoad vinculum: sic enim habet integra Decretalis apud Labbeum: *Mulieres vero cum separate fuerint, pro hac illicita re à propriis Viris totam precipimus recipere dotem, quam in die nuptiali receperunt, & post expletum annum recipiant alium Virum, similiter & Vir Uxorem*. Unde gratis se torserunt olim Doctores in explicanda hac Decretali; quia ex hoc solo capite tanquam sciticia rejicienda videtur; cum finaliter nihil aliud responderint eam recipientes, quam Deusdedit errasse, & Romanos Pontifices similes errores in suis Decretalibus committere posse. Nihil ergo Gratianus, vel nimis probat ex hac Decretali poenitentia affirmativa adducta. Firmior vero est Canon 2. quem ex Conc. apud Vermerias c. 3. adducit his verbis: *Si quis filiastrum, vel filiastram suam ante Episcopum tenuerit, separaretur ab Uxore sua, & nunquam aliam accipiat*. Hic tamen Canon non habetur in Concilio Vermeriensis An. 752. inserto Tom. 6. Concil. fedy in Concilio Compendiensi An. 757. c. 12. uti & in margine notatur. Hinc pro parte negativa existant auctoritates Nicolai I. Joannis Papæ VIII. variorumque Conciliorum Provincialium, quas sequentibus Canonibus refert Gratianus, & illis innixus huic sententiæ subscribit. Quam Gratiani conclusionem in Decretalibus secuti sunt Romani Pontifices, ac signanter Alexander III. in c. 2. de *Cognat. spiritali* respondit, quod sive ex ignorantia, sive ex malitia proprium filium susceperint de sacro fonte, non esse ab invicem separandos, nec alter alteri debitum debere subtrahere, nisi ad continentiam fervendam possint induci. Præmittit autem, quod quamvis genera-

Amen, affinis, si clandestinus, & impos,
Similiter si rapta, loco nec reddita tuto,

Hæc socianda vetant Connubia, facta retractant.

Amentiam vero Matrimonium dirime-
re, & quidem Jure naturæ, adeoque apud
omnes Gentes, cum tollat assensum, qui
causa ejus efficiens est, omnibus in com-
perto est. Hoc vero impedimentum in
nostris vulgatis verbis non exprimitur,
nec ad unum ex ibi expressis impedimen-
tis reduci potest, quemadmodum ætas im-
becillior ad impedimentum impotentia,
ut notat Reiffenstuel: ad quod enim? æ-
terum, quamvis amentia sit impedimen-
tum Juris naturæ, non Ecclesiastici, re-
sæ tamen reliquis annumeratur, cum
plura inter illa habeamus, quæ sunt Juris
naturæ, ut jam videbimus.

96. Ex his impedimentis dirimentibus
nonnulla sunt juris naturalis, nonnulla
juris dumtaxat Ecclesiastici. Prioris ge-
neris hoc versu exprimuntur:

Mens ægra, & conjux, vis, error,
ineptia, sanguis.

Posterioris vero sequentibus:

Ordo sacer, votum, nec non Spon-
salia firma,

Atque duplex crimen, quadruplex cog-
natio, raptus,

Si Baptisma deest, ætas, testes, Pa-
rochæque.

Votum simplex & Sponsalia de futuro
jure naturæ Matrimonium impediunt se-
cundum superius dicta, cum voto casti-
tatis ligatus in casu contracti Matrimo-
nii fidem violat Deo, desponsatus vero
Sponsæ priori; votum vero solemnè &
Sponsalia de præsentî Matrimonium jure
eodem non dirimunt, sed Ecclesiastico,
vel divino; cum Polygamia, esto sit con-
tra fines secundarios Matrimonii, non
tamen contra primarium, qui est prolis
procreatio, à Christo lege positiva fo-
limummodo sublata; votum vero solemnè

castitatis ex natura sua non magis pug-
nat cum Matrimonio, quam simplex,
sed aliunde, ut alibi vidimus. Nunc de
singulis historice.

97. Error potest considerari vel circa
Personam, vel circa Personæ qualitatem.

Error circa Personam omnium Gentium
consensu irritat Matrimonium, cum tol-
lat consensum; circa qualitatem vero tum
solum, cum ipsa qualitas redundat in
Personam, quando nimirum animus con-
trahentis sic fertur in certam qualitatem,
ut implicite nolit Personam, si ipsi desit
qualitas, in qua errat. Quando vero error
qualitatis redundat in Personam, judicio
prudētis committitur. Cæterum cum Ma-
trimonium sit contractus ex natura sua
indissolubilis, & maximi momenti, Ju-
dices Ecclesiastici jam olim non præsump-
terant, quod Contrahentes voluerint ab
aliqua qualitate accidentali, v. g. divitiarum,
pulchritudinis, consensum suum
dependere, uti habetur causa 29. q. 1.
neque hodie ob errore talium qualita-
tum Matrimonia dissolvi videmus. Cæte-
rum quod ipsam Contrahentem concer-
nit, si ille suum consensum expresse à
tali qualitate velit dependere, coram Deo
& in foro conscientia in casu erroris re-
vera non contrahit Matrimonium, quam-
vis in foro externo contraxisset tam diu
præsumatur, donec contrarium eviden-
ter probet.

98. Præcipua Personæ qualitas, quæ
Matrimonium Jure positivo dirimit, est
conditio servilis.

Apud Romanos, teste Van espen, solem-
ne fuit, ut servitus, seu conditio servilis
contractum Matrimonium dirimeret; at-
que hinc inter Personas conditionis ser-
vilibus non Matrimonium, sed contubernium
esse censebatur L. 14. ff. de Ritu
Nuptiarum; maxime vero, si ignoran-
tibus, aut invitis dominis Matrimonium
contraheretur. Cum autem Ecclesia nata
& adulta sit in Imperio & Republica,
non Republica in Ecclesia, ut loquitur

Opta-

Optatus Milevitanus; ipsa, quantum fieri
poterat, se legibus Republicæ conforma-
bat: Ne ipsa Lex Evangelica Reimpu-
dicam turbare videretur. Hinc primitus
Ecclesia Conjugia inter Personas servilibus
conditionis pro nullis habuit, atque diri-
mi permittit, si consensus dominorum
non intervenisset; ut est apud Grat. 29.
q. 2. c. 8. ubi ex Concilio Cabilonensi II.
An. 813. refertur: Nobis visum est, ut
Conjugia servorum non dirimantur, etiam
si diversos dominos habeant, sed in uno
Conjugio permanentes dominis serviant
suis, & hoc in illis observandum est, ubi
legalis conjunctio fuit, & per volunta-
tem dominorum. Igitur irrita erant Con-
jugia servorum non exquisito prius con-
sensu dominorum celebrata. Id quod
apertius insinuat S. Balsius in ep. Cano-
nica ad Amphil. Can. 42. Quæ sine iis,
verba sunt S. Patris, qui habent potesta-
tem, sunt Matrimonia, sunt fornicatio-
nes. Vivente ergo Patre vel Domino, ii,
qui conveniunt, non sunt ab accusatione
liberi, donec conjugio Domini annuerint;
tum enim firmitatem accipit Conjugium.
Et Can. 40. Quæ, inquit, præter Do-
mini sententiam se viro tradit, fornicata
est; quæ autem postea libero Matrimonio
usa est, nupsit. Quare illud quidem fur-
nicatio, hoc vero Matrimonium. Eorum
enim qui sunt in alterius potestate, pacta
conventa firmi nihil habent. Eadem dis-
ciplina statuta est apud Latinos jam ante
Concilium Cabilonense II. nimirum in
Concilio IV. Aurel. An. 541. c. 24. Com-
pendiensi An. 737. quæ vide infra N. 103.
99. Videtur impedimentum istud du-
rasse circiter usque ad sæculum XI. circa
quæ tempora successively cepit abrogari.

Id constat, quod Magister Sententia-
rum, qui circa illa tempora floruit, lib.
4. dist. 36. laudet auctoritatem Concilii
Cabilonensis Sæc. IX. celebrati. Et quod
fuit, in cap. 1. de Conjugio servorum
referunt consultatio Archiepiscopi Salis-
burgensis super Matrimonio servorum,

quæ invitis ac contradicentibus Dominis
contrahantur, responsumque Adriani Pa-
pæ in hæc verba: Sane juxta verbum
Apostoli, sicut in Christo Jesu neque li-
ber, neque servus est à Sacramentis Ec-
clesiæ removendus, ita nec inter servos
Matrimonia debent ullatenus prohiberi;
& si contradicentibus Dominis, & invi-
tis contracta fuerint, nulla ratione sunt
propter hoc dissolvenda. Debita tamen &
consueti servitia non minus debent pro-
priis Dominis exhiberi. Notat vero Van-
espen, quamvis in nostra hodierna De-
cretalium Collectione non notetur, quis
fuerit hic Archiepiscopus Salisburgensis,
qui Papam consuluit; in appendice tamen
ad Concil. Later. sub Alex. III. parte
45. c. 7. exprimitur Eboardus, qui rexit
dictam Ecclesiam An. 1145. usque ad A.
1164. uti notavit Gonzales in notis ad
hoc capitulum. Hinc patet eo tempore
nonnumquam ubique indubitatum fuisse, num
inter Personas servilibus conditionis con-
sisteret Matrimonium invitis Dominis;
ita tamen constat illud impedimentum
jam tum cæpisse abrogari, & hodie cer-
tum est, Conjugia hujusmodi valere cum
moderatione illa, ut consueti servitia
nihilominus Dominis præstentur. Et hoc
quidem, si Personæ conditionis servilibus
inter se contrahant, aut etiam una li-
bera altera serva, modo libera non fuerit
ignara conditionis servilibus. Per quod
patet secunda pars.

100. Jure ergo Canonico solus error
conditionis, non ipsa conditio dirimit
Matrimonium.

Ita declaravit Innocentius III. in cap.
final. de Conjugio servorum. Hanc vero diri-
mendi vim huic errori jure mere positivo
competere, una est Canonistarum, &
Theologorum opinio: & verisimiliter Legum
Romanarum, & antiquorum Can-
onum, quæ servorum Conjugia ægre ad-
mitterent, reliquæ sunt hæc Decretalium
dispositiones. Quidquid sit, hodie hoc
impedimentum in hisce ac vicinis Provin-

Vv 2

ciis

ciis parum usuvent, inquit Van-eipen, eo quod servos hic non agnoscamus; imo servos in Gallia, & Belgio beneficio Regionis liberis fieri notat Zypæus in notitia Juris Belgici tit. de servis N. 4. Et quamvis in nostra Bohemia habeamus servos adscriptos, & originarios; Matrimonia tamen cum iis inita cum ignorantia conditionis servilis valent, quia Jus Canonicum in omnium sententia loquitur de servis proprie dictis, qui quidquid acquirunt, non sibi, sed Dominis acquirunt. Licentiam tamen debent habere nostri servi à Dominis, ut Nuptias contrahere possint, & si sint diversorum Dominorum, ille, qui ad Consortis domicilium per Nuptias migrat, petere debet à priore Domino manumissionem, ac in subdilectum transire alterius. Erravit ergo Bohemerus, dum lib. 4. Juris Eccl. Tit. 9. §. 6. scripsit, in Pomerania, Westphalia, & Bohemia istorum consuetudo non aliter esse valida, quam ex Dominorum consensu; in Bohemia enim solum prohiberi Parochos, ne hujusmodi Sponsos copulent, ex Ordinationibus Archiepiscopalis in aprico est. Quarum prima emanavit An. 1664. ab Eminentiissimo Cardinali ab Harrach, Archiepiscopo Pragensi, hac tamen exceptione adjecta: *Quando unius Domini subditi difficultatem (imprægnationis) non patiuntur.* Uti testantur patentes Vernaes Archiepiscopos Pragensis pro An. 1755. N. 10. ubi etiam intimatur Parochis: *Ut sibi Dominia statuisent lapsis mulieribus consensum non impertiri, negotium illud præmissa humiliter iterata intercessione ad Consistorium referant, procul dubio ejusdem ordinatione copulandos: quod signum manifestum est, similia Matrimonia in Bohemia solum esse prohibita, invalida non item.* Unde censura Sanctissimi, quam l. cit. N. 5. narrationi Bohemi subjungit, invaliditatem horum Conjugiorum aut esse accipiendam quoad effectus civiles, aut non admittendam

à Catholicis, illis in Regionibus degentibus, qui sanctioribus Ecclesie legibus utuntur, Bohemiam nostram non sentit.

101. Cum vero apud veteres Romanos par esset Parentum in filios, ac in servos potestas, Auctore Romulo, cujus ratione licebat Parentibus loris cadere filios, carcere coercere, in agros ad opera rustica victos amandare, venundare, denique interficere, quod totidem verbis refert Dionysius Halicarnassensis lib. 2. pag. 46. imo liberorum conditio in quibusdam durior existerit illa servorum, teste Lactantio & Servio ad Virgil. *Aeneid.* 11. v. 143. non mirum est, si Conjugia servorum invitis Domitis inita nulla erant ac irrita, eodem fato etiam involverentur Nuptiæ filiorum familias.

Propositio ex terminis in aprico est.

102. Quamvis vero hæc Parentum in filios immoderata jura, quæ certe barbariem sapiebant, Cultioribus Romanæ Reipublicæ sub Imperatoribus Christianis temporibus fuerint valde imminuta; nihilominus tamen adhuc Justiniani ætate tanta Parentibus in filios fuit potestas, §. 2. de Pat. pot. recensita, ut quemadmodum servorum, ita & filiorum Nuptiæ absque eorum consensu inita fuerint irrita.

Id probant textus in pr. Inst. de Nuptiis, & in L. Nuptia 2. ff. de Ritu Nuptiar. in quorum primo habetur: *Si filii familiarum sint, consensum habeant parentum, quorum sunt in potestate; nam hoc fieri debere & civilis & naturalis ratio suadet in tantum, ut iussu parentum præcedere debeat.* Et infra: *Si adversus ea, quæ diximus, aliqui coierent, nec Vir, nec Uxor, nec Nuptiæ, nec Matrimonium, nec dos intelligitur.* Cujacius in lib. 35. Pauli ad edict. ad L. 2. & 10. de Ritu Nuptiar. & Dionysius Gothofredus in L. filius ff. de Ritu Nupt. eque dem contendunt per præfatas leges non irritas, sed solum illicitas decerni Nuptias, quas filii familias contrahunt invitis,

vitis, aut infans, nec consentientibus Parentibus, sub quorum potestate. Hanc suam opinionem fulciunt autoritate Pauli Jurisconsulti, qui lib. 2. sent. tit. 14. scripsit: *Eorum, qui in potestate Patris sunt, sine voluntate ejus, Matrimonia jure non contrahuntur, sed contracta non solvuntur: contemplatio enim publica potestatis privatorum commodis præfertur.* Sed refelluntur à Sanctissimo lib. 7. c. 37. de Synodo Diac. N. 2. ex eo, quod alii Eruditi suspicentur, locum illum ex Paulo Jurisconsulto allatum non esse Pauli, sed Aniani cujusdam, qui Theodosianum Codicem, tempore Alarici Gothorum Regis, seu sæculo VI. notis illustravit; & quidem hæc ipsa de causis, quod aperte contradicere citatis legibus, quas certissimum est, Imperatorem Justinianum ex ejusdem Pauli Jurisconsulti sententia inseruisse Corpori Juris à se promulgati.

103. Utraque Civiles Leges tam videlicet quæ servorum, quam quæ filiorum familias, solo Contrahentium consensu inita Matrimonia infringebant, quondam ratas habuit Ecclesia.

S. Basilii hæc in rem testimonium ex Canone 42. Ep. Canonice ad Amphilo-chium retulimus supra N. 98. quod adeo clarum est, ut Eflius maluerit negare hæc Epistolam esse S. Basilii, quam fateri eundem S. Doctorem in hæc fuisse sententia; cum nihilominus sine omni dubio sit genuinus S. Patris foetus. Eandem sententiam sæculo VI. fovit Concilium Aurelianense IV. c. 22. decernens: *Ut nullus per imperium potestatis filiam competere audeat alienam, ne Conjugium, quod contra parentum voluntatem impie copulatur, velut captivitas judicetur: sed sicut est prohibitum, non admittatur.* Quod autem hæc Canon haud nude prohibeat, sed insuper irriter similia Matrimonia, patet ex Can. 24. ejusdem Concilii, ubi dicitur: *De qua re decernimus, ut parentibus, aut propriis dominis,*

prout ratio poscit Personarum, accepta fide excusati, sub separationis promissione reddantur (Proles & servi), postmodum tamen parentibus, vel dominis libertate concessa, si eos voluerint, propria voluntate conjugare. Consentit Concilium Cabilonense II. An. 813. rel. 20. q. 2. & alia, quæ quamvis de servis loquantur, ad filios nihilominus recte extenduntur, cum constet ex relatis autoritatibus, parentem hæc sæculis quoad hoc punctum judicatum fuisse conditionem servorum & filiorum.

104. Subsequens sæculus, quemadmodum Conjugia servorum invitis dominis, ita & filiorum parentibus inconsultis ac renitentibus inita, abrogatis Legibus Civilibus, ratihabita sunt ab Ecclesia.

Propositio patet ex cap. *Cum locum de Sponsal. & Matr. ex cap. Licet, & cap. Tua de Sponsa duorum*, in quibus Nuptiarum validitas à Contrahentium consensu pendere declaratur. Et Concilium Trid. Sess. 24. c. 1. de Reform. Matrimonii anathemate percussit eos, qui falso affirmant, *Matrimonia à filiis familias sine consensu parentum contracta irrita esse, & parentes ea rata, vel irrita facere posse.* Quod Galliam concernit, Matrimonia filiorum familias invitis parentibus inita inibi adhuc esse nulla, non solum quoad effectus civiles, sed quoad ipsam substantiam, docuit Froedus in hæc communior & vera est aliorum Gallicorum Doctorum sententia, qui illa volunt solum irrita quoad effectus civiles. Illa ita irritavit Henricus III. in Comitibus Blesensibus An. 1579. art. 40. Cujus Sanctio renovata est à Ludovico XIII. Anno 1629. & 1639. Quod autem per illam invalidentur similia Matrimonia solum quoad effectus civiles, Clero Gallicano responderunt ejusdem Ludovici nomine Regii Commissarii, uti habetur Tomo 3. rerum & decretorum Cleri Francici. Quæstio, quæ occasione hujus Regiæ irritationis inter Gallos orta est, an nimirum similia Ma-

trimoniam sint Sacramentum, ventilata est à nobis supra N. 81.

105. Per Votum & Ordinem, ut est impedimentum dirimens, intelligitur votum solemnizatum per susceptionem Sacri Ordinis, aut Religiosam Professionem.

De utroque voto abunde egimus lib. 3. De priore quidem titulo 3. de Clericis conjugatis, ubi economiam Ecclesie circa cælibatum Clericorum ab Apostolorum temporibus usque ad moderna tempora exacte retulimus, & dissertatione peculiari vindicavimus, De posteriori vero eodem lib. tit. 31. De Regularibus, &c. à N. 44. & seqq. ut hic nihil apponendum reliquum sit. Subjicimus tamen Canonem 9. Sess. 24. de Ref. Matr. à Concilio Trident. in rem nostram editum. Si quis dixerit, iniquant Patres conscripti, Clericos in Sacris Ordinibus constitutos, vel Regulares castitatem solemniter professos posse Matrimonium contrahere, contractumque validum esse, non obstante Lege Ecclesiastica, vel voto, -- anathema sit. Theologi non conveniunt, quo jure votum solenne Professionis Religiosæ Matrimonium dirimat, num jure naturali, sive divino, num pure Ecclesiastico? Mihi præplacet eorum sententia, qui illud jure solum Ecclesiastico dirimi existimant. De quo videndus Titulus 31. libri 3. à me commentatus.

106. Quadruplex in Jure Canonico refertur cognatio, quæ dirimit Matrimonium; consanguinitatis, affinitatis, legalis, & spiritualis.

De omnibus his jam ordine agendum. Cum autem omnes hæc cognationes certos gradus habere debeant ad effectum dirimendi Matrimonium, præsertim illæ consanguinitatis & affinitatis; aliqua de his gradibus eorumque diversa computatione per Jus Civile & Canonicum prælibabimus, ut ea, quæ deinceps dicturi sumus, facilius intelligi possint. Gradus ergo consanguinitatis & affinitatis duplex

est, linear rectæ, & collateralis: linear recta dicitur, juxta quam plures Personæ ita ab uno stipite mediate vel immediate carnali generatione descendunt, ut una sit ab altera genita, veluti filius à Patre, nepos à filio, &c. Linea collateralis dicitur illa, secundum quam varix Personæ ab uno stipite mediate vel immediateveniunt; ipsæ tamen Personæ ab invicem non descendunt. Sic duo fratres ab uno quidem Patreveniunt, sed ab invicem non descendunt, sicut v. g. Nepos ab Avo & Patre. Hæc linea collateralis duplex est: una æqualis, quæ est inter Personas æqualiter distantes ab uno stipite, v. g. inter duos fratres; alia inæqualis, quæ est inter Personas inæquales à communi stipite distantes, v. g. inter fratrem & fratris filiam. Pro his lineis tres à Canonistis solent assignari regulæ, & pro linea recta quidem ascendentium & descendentium hæc: Quot sunt Personæ, de quibus queritur, computatis intermediis, una dempta, tot sunt gradus inter eos. Sic Proavus & Pronepos distant tribus gradibus, quia quatuor Personæ numerantur, nimirum; Proavus, Avus, Pater, Filius, qui Proavi est Pronepos. Circa lineam collateralem æqualem vero hæc: Quoto gradu distant à communi stipite, tanto distant inter se, vel mutuo se contingunt. Sic fratruelles duobus gradibus distant inter se, quia duobus gradibus distant ab Avo, à quo geniti sunt illorum Patres. Denique pro linea inæquali ista: Collateralium in linea inæquali quoto gradu remotior distat à communi stipite, tanto distant inter se. Sic quamvis Abnepos non possit Abneprem ducere, cum sint in quarto gradu linear collateralis ab Abavo per duos Proavos descendentes, potest nihilominus ejus filiam Matrimonio sibi copulare, quæ cum ipso est in gradu quarto mixto quinto linear collateralis, qui quartum ad se trahit, & quintus in Jure reputatur. In declaratione autem arboris ad calcem causæ 35.

q. 5. notatur, regulas assignatas pro computandis gradibus in linea collateralis, tantum procedere secundum Canones, non autem secundum Leges Civiles. Pro quo ex Espenio notandum, juxta Leges Civiles eandem regulam servari in linea collateralis, sive æquali, sive inæquali, quæ juxta Canones assignatur pro linea recta; ut scilicet tot sint gradus, quot sunt Personæ, quousque perveniatur ad communem Stipitem, qui communis Stipes subducitur: adeoque juxta hanc computationem civilem, etiam in linea collateralis unaquæque Persona facit unum gradum; cum tamen secundum Canones dux tantum Personæ unum gradum faciant. Unde duo fratres secundum computationem civilem sunt in secundo gradu; quia computato communi Stipite, scilicet Patre, sunt tres Personæ, & consequenter una dempta, scilicet Persona Patris, tanquam communi Stipite, remanent dux Personæ; juxta computationem canonicam vero contingunt se in primo gradu, quia uterque uno damtaxat gradu distat à communi Stipite, scilicet Patre. His prælibatis

107. Impedimenta Consanguinitatis in Levitico cap. 18. consignata retenta semper sunt in Ecclesia.

Propositio supra à N. 77. & seqq. in æpicum posita est; ubi siquidem vidimus, quod hæc impedimenta subinde in Ecclesia fuerint dispensatione sublata, & ob eam rem Romanos Pontifices à Novatoribus, qui ea indispensabilia existimant, calumniam sustinere.

108. Gradibus illis in Levitico expressis, in Ecclesia subinde alii remotiores additi sunt, ad effectum dirimendi Matrimonium.

Et quidem impedimentum inter Consobrinos, seu inter Personas in secundo gradu linear collateralis à Seculari Potestate Sæculo IV. ortum habuisse, suadet ex S. Ambrosio lib. 8. ep. 66. ubi ita habet: Nam Theodosius (Senior) Impe-

rator, etiam patruelles, fratres, & consobrinos vetuit inter se Conjugii convenire nomine, & severissimam penam statuit, si quis temerè ausus esset fratrum pia pignora. Theodosii legem Honorius ejus filius quoque memorat L. un. C. Theodos. Si Nuptia ex re scripto petantur; uti recte ibidem notat Jacobus Goth. una observans, legem 19. C. de Nupt. quæ Nuptias Consobrinorum permittit, non esse Honorii, sed solius Arcadii, qui Theodosio Patri in Orientis Imperio successerat, Honorio Occidentis Imperium moderante, quamvis dicta Lex utriusque nomen præferat. Hæc autem Lex tempore Augustini, seu Sæculo V. dum scripsit libros de Civitate Dei, videtur evulgata primum fuisse, ac robur obtinuisse. Sic enim habet lib. 15. c. 16. Experti sumus in Connubiis Consobrinorum etiam nostris temporibus propter gradum propinquitatis frater no gradui proximum, quam raro per mores fiebat, quod fieri per Leges licebat, quia id nec divina Lex prohibuit (nimirum Lev. 18.) & nondum prohibuerat Lex humana (videlicet Theodosiana necdum evulgata): unde & ad eandem Legem alludens subdit: Verum quis dubitat honestius hoc tempore Consobrinorum prohibita esse Conjugia? Itaque videtur Augustinus à Legum prohibitionem desumpsisse prohibitionem Conjugiorum inter consanguineos linear laterales, nec eam ultra Legis prohibitionem extendisse. Hinc quisque facile intelligit, quid censendum de epist. Decretalibus, quæ sub nomine primorum Pontificum Fabiani, Callisti, & Julii, ex spuris Istorici Mercatoris mercibus referuntur apud Grat. 35. q. 2. & 3. ubi impedimentum hoc etiam ultra Consobrinos extenditur, inquit Van-espén.

109. Quo tempore impedimentum consanguinitatis ultra præfixum à Legibus Imperatorum gradum extendi cepit, incertum est. Illud fat certum, sensim ea impedimenta invaluisse,

se, nec ubique eodem tempore recepta fuisse.

Epistola siquidem Julii Papæ I. qui sedit An. 336. rel. à Grat. cit. causa 35. c. 7. in qua hoc impedimentum ad septimum usque consanguinitatis gradum extenditur, est supposititia, uti lib. 9. tit. 2. speciali dissertatione evicimus. Responsio equidem Gregorii I. ad sextam interrogacionem Augustini Anglorum Apostoli non obscure supponit, etate Gregorii, hoc est, ad sæculi VI. finem, & septimi initium, impedimentum hoc ad septimum gradum fuisse extensum, quod & apertius indicat ep. 32. libri 12. ejusdem Pontificis. Verum prædictam responsionem, si quis ad varietatem Lectio- num, ad contextus inæqualitatem, ad doctrinæ meritum prudenter attenderit, de Authore forsitan dubitabit, ait eruditus operum S. Gregorii Revisor, apud Van-espem in notis ad hanc responsionem, qui & de cit. ep. 22. hoc judicium sub- jicit: *Verum quam sit corrupta & de- formata, clarum est ex multis interpolatio- nibus, & repetitionibus inutilibus, quas Lector studiosus & prudens inter legen- dum observabit. Ideo à quibusdam re- probata est, tanquam Gregorio M. in- digna.* Apud Coletum Tomo VI. Conci- horum col. 1302. hæc notantur in marg. *Hanc fectam fuisse multa suadent. Quid- quid sit, inquit Espenius, hoc interim vel ex suppositiis epistolis primorum Pon- tificum à Pseudo-Isidoro circa Sæculum VIII. vel IX. confictis, & in Decretum Gratiani postmodum relatis intelligitur, circa tempus Pseudo-Isidori impedimenta consanguinitatis ad septimum gradum cæpisse extendi.*

110. Verofimilius tamen est tempore Isidori, referente Gratiano, qui circa Sæculi XII. medium floruit, hanc sep- tem graduum computationem non fuisse factam juxta regulas Juris Canonici, sed Civilis supra descriptas; & consequen- ter Matrimonium tantum fuisse vetitum

usque ad quartum gradum inter inæ- quales.

Id enim aperte indicare videtur sup- posititia ep. Callisti I. 35. q. 2. c. 2. Quæ, postquam dixit conjunctioes consanguin- eorum veritas, tandem subjungit: *Eos autem consanguineos dicimus, quos Di- vina, & Imperatorum Romanorum, at- que Græcorum Leges consanguineos appel- lant, & in hæreditatem suscipiunt, nec repellere possunt.* Et Concilium Meldense ibidem c. 1. *De affinitate consanguinitatis per gradus cognationis placuit usque ad septimam generationem observare. Nam & hæreditas rerum per legales instrumen- torum diffinitiones sancta usque ad sep- timum gradum protendit hæredum suc- cessionem; non enim succedere, nisi eis de propagine cognationis deberetur.* Quæ probatio desumpta ex successione legali in hæreditatem inefficax plane & à seopo aliena fuisset, nisi gradus conformiter ad Legum præscriptum computati fuissent. Accedit, Ecclesiam in similibus solitam fuisse Regulas suas Légibus Imperii conformare, ne videretur Jura Imperii sub- vertere velle, ut observat Cujacius ad cap. penult. de Consang.

111. Sæculo nihilominus XI. invaluit computatio canonica, & septimus gra- dus, de quo in præcatis epistolis, juxta eam computationem accipi cæpit; atque ita impedimentum consanguinitatis in li- nea collateralis juxta eam computationem ad septimum, & consequenter juxta ci- vilem ad decimum quartum extendi.

Hujus innovationis præcipuam causam tribuit Espenius authoritati supra citatæ responsionis & ep. S. Gregorii M. uti vi- dere licet apud Petrum Damiani, qui hoc Sæculo vixit. Hinc Alexander II. ejus- dem Sæculi Pontifex apud Grat. 35. q. 5. c. 2. redarguit quosdam, qui contendebant, etiam juxta Canones, computatio- nem graduum instituendam modo à legibus præscripto; asseritque discussam quæstionem in Lateranensi Consistorio, ibi

ibi Patres diu ventilatis legibus & sacris Canonibus distincte invenisse ob aliam cau- sam alteram legem fieri, alteram Cano- num computationem. Id certum est, Canonice horum septem graduum com- putationem tempore Alexandri III. seu Sæculo XII. pro jure receptam fuisse, non tantum quoad consanguineos, sed etiam affines, ut constat ex Decretali hujus Pontificis in cap. 1. de Consang.

112. Hæc nihilominus disciplina ejus- dem Sæculi sine adhuc sublata est, atque sancitum, ut prohibitio copulæ conjuga- lis quartum consanguinitatis gradum de cætero non excedat.

Eam sustulit Innocentius III. Motivum hujus sublationis insinuat c. 8. de Consang. *Quoniam in ulterioribus gradibus jam non potest absque gravi dispendio hu- jusmodi prohibitio generaliter observari.* Cujus Constitutione adhuc hodie utimur. Indubitatum autem est quartum gradum in ea Constitutione sumi juxta computa- tionem Canonice. Unde resolvit Gregorius IX. in cap. fin. eod. *Vir qui à Stipite quarto gradu, & Mulier, quæ ex alio latere distat quinto, secundum Regulam approbatam, qua dicitur: Quoto gradu remotior distat à Stipite, & à quo- libet per aliam lineam descendantium ab eodem; licite possunt Matrimonialiter copulari.* Hinc septem gradibus juxta Canonicam computationem Jure novo tres detracti sunt; juxta Civilem vero, cujus usus fuit ante Alexandrinum II. gradus dimidiis additus, & ex quarto gradu in- equali æqualis adhuc pro impedimento di- rectum declaratus. Volunt autem aliqui, consanguinitatem in primo gradu lineæ lateralis non jure humano, sed naturali illicitam esse. Ut fatetur ipse Augustinus lib. 15. de Civ. Dei. Quibus lubens sub- scribo, si de illicite loquantur ob ve- recundiam naturalem & horrorem, quem experiuntur fratres & sorores in commix- tione carnali. At si queratur, num iste gradus eodem jure Matrimonia irritet?

Tom. II.

tunc cum S. Thoma assero, solum gra- dum primum lineæ rectæ id præstare, ob impossibilem æqualitatem inter Con- juges requisitam, inter immediatum prin- cipium essendi, quales sunt Parentes res- pectu liberorum, & principiatum. In ul- teriori gradu lineæ collateralis Matrimo- nium hodie solo Jure Ecclesiastico dirimi expeditum est, supponitque evidenter In- nocentius III. in c. de Divoritiis.

113. Altera cognationis species est Affinitas, quæ secundum Canones est Personarum proximitas ex copula carnali proveniens, & omni carens parentela.

Dicitur affinitas, quasi duorum ad unum finem unitas, inquit Van-espem, quod due cognationes diversæ per copu- lam copulantur, & alter ad alterius cog- nationis finem accedit. Hæc autem affi- nitas juxta Canones non tantum per copu- lam licitam, sed etiam illicitam con- trahitur cap. 8. & 9. de eo qui cognovit Consang. Uxoris sue.

114. Triplex olim erat genus affini- tatis, expositum à Glossa in cap. 8. de Con- sang.

Primum fuit: Si Maria patri Joannis fuit Matrimonio juncta, fuit ipsi & forori ejus affinis in primo genere. Si autem Petro, defuncto eadem Maria nupsit fratri, Petrus factus est Joanni & forori ejus af- finis in secundo genere; si vero Maria defuncta, Petrus ducat Annam, illa facta est Joanni & forori ejus affinis in tertio genere.

115. Hæc tria genera affinitatis olim Matrimonii impedimenta fuerunt.

Secundo & tertio generi occasionem dedidit videntur supposititia decreta, quæ sub nomine Fabiani Papæ, & Paschalis II. referuntur à Gratiano; 5. q. 3. c. 3. & 22. utpote quæ sola à Canonistis in hanc rem allegari solent.

116. Sæculo XIII. nihilominus poste- riora duo affinitatis genera sublata sunt per Innocentium III. in Concilio Late- ran. IV.

Xx Canon

Canon 15. eita habet: *Cum prohibitiones de Conjugio in secunda & tertio affinitatis genere minime contrahendo, & difficultatem frequenter inducant, & aliquando periculum pariant animarum: ut cessante prohibitione cesset effectus, Constitutiones super hoc editas Sacri approbatione Concilii revocantes, presentis Constitutione decernimus, ut sic Contrahentes de cetero libere copulentur.*

117. Cum gradus affinitatis proprie nulli sint, eo quod juxta generationes gradus proprie institui soleant, jam olim affinitatis gradus ad effectum dirimendi Matrimonia juxta gradus consanguinitatis computari solebant.

Et hinc in gradu affinitatis lineæ rectæ semper prohibitum & nullum fuisse contractum Matrimonium constat ex S. Paulo 1. ad Corinth. 5. ubi nefandum scelus arguit in eo, qui uxorem Patris sui habebat. Concordant Leges Civiles, quarum una sic habet: *Affinitatis enim veneratione Sacrum & Novercam prohibitum est Uxorem ducere, quia loco Matris sunt.* Quia vero in linea laterali prohibitum olim fuit Conjugium usque ad septimum gradum, iidem gradus etiam servabantur in affinitate ejusdem lineæ; qui consequenter etiam à Concilio Lateranensi IV. ad quartum restricti sunt, ut supra jam annotavimus.

118. Circa impedimentum consanguinitatis aut affinitatis, ortæ ex copula conjugali, nihil innovavit Synodus Tridentina.

Adeoque secundum Juris communis dispositionem manet impedimentum consanguinitatis in linea recta in infinitum, quoad lineam collateralalem usque ad quartum gradum, juxta computationem Canoniam, & quoad affinitatem ex copula conjugali.

119. Impedimentum vero affinitatis, quod olim ex copula fornicaria inducebatur, & Matrimonium eo modo, quo affinitas ex copula conjugali contracta,

dirimebat; Synodus Trid. ad eos tantum, qui in primo & secundo gradu conjunguntur, restrinxit; in ulterioribus vero gradibus statuit, hujusmodi affinitatem Matrimonium contractum non dirimere.

Propositionem edicit eadem Synodus Sess. 24. c. 4. inquit: *Præterea S. Synodus, ejusdem & aliis gravissimis de causis adducta, impedimentum, quod propter affinitatem ex fornicatione contractam inducitur, & Matrimonium postea factum dirimit, ad eos tantum, qui in primo & secundo gradu conjunguntur, restringit: in ulterioribus vero gradibus statuit, hujusmodi affinitatem Matrimonium postea contractum non dirimere.* Declaravit autem Pius V. prædictam affinitatem non tantum non dirimere (quo termino uti sunt Patres Tridentini), sed nec impedire subsequens Matrimonium, teste Fagnano ad cap. *Non debet* de Confang. N. 16.

120. Tertia cognitionis species est cognatio legalis.

Oritur ex adoptione, qua quis liberus non habens naturales alienum sibi in filium adoptat, qui proin sola Juris fictione filius reputatur.

121. Hæc Civilis cognatio ipsi Romanis Legibus ante omnem Ecclesie dispositionem Matrimonium inter adoptatum & certas Personas Civili cognitione eidem conjunctas dirimebat.

Propositio constabit per Leges Juris Civilis mox adferendas. Hic observandum, non omnes Personas adoptanti sanguine vel aliunde junctas cum adoptata Persona legalem cognitionem contraxisse Jure Civili, sed solos agnatos, qui nimirum de familia erant adoptantis, seu nomen familiae suæ portantes; quod nomen amittunt cognati, seu per feminas descendentes: non enim per fororem Galbæ ex Vitellio progenitus est Galba, sed Vitellius, & consequenter jam extra familiam Galbæ. Unde Lex 12. ff. de Ritu Nuptiarum §. 4. dicit: *Adoptivæ sororis*

filiam

filiam postum Uxorem ducere: cognata enim mea non est filia ejus, quia Avunculus nemo fit per adoptionem. Et eodem cognationis contrahuntur in adoptionibus, quæ legitimæ essent, hoc est, quæ adnatorum jus haberent. Et Lex 23. ff. de Adopt. Ideo si filium adoptaverim, Uxor mea illi Matris loco non est; neque enim adgnascitur ei; propter quod nec agnata ejus fit. Item nec Mater mea Avia loco illi est: quoniam his, qui extra familiam meam sunt, non adgnascitur; sed filiae meæ is, quem adoptavi, frater fit, quoniam in familia mea est filia. Et hinc Lex 17. ff. de Ritu Nuptiar. ait, amitam, & amitam magnam non posse duci à filio adoptivo, eo quod sint de familia adoptantis, adeoque eidem conjunctæ per adoptionem, si nimirum sint cum adoptante ex eodem patre genitæ, nam sororem Patris mei adoptivi, hoc est, amitam, postum ducere, si non fuit eodem Patre nata, inquit citata Lex 12.

122. Cognatio illa legalis, quantum ad effectum dirimendi Matrimonium, in tres species partita fuit à Legibus Romanis, nempe in cognitionem paternitatis, fraternitatis, & affinitatis.

Propositio hæc pariter ex supra citatis Legibus jam adferendis in apicem ponetur.

123. Impedimentum consurgens ex paternitatis legalis cognitione se habet permodum consanguinitatis lineæ rectæ, estque eodem jure inter ascendentes & descendentes usque ad quartum gradum.

Hæc linea præ lineam confraternitatis hoc speciale habet, quod impedimentum in ea perseveret, etiam post filii adoptivi emancipationem. Unde Lex 55. ff. de Ritu Nuptiar. nefas existimatur, eam quoque Uxorem ducere, quæ per adoptionem filia, neptivæ esse coeperit: in tantum, ut etsi per emancipationem adoptivus dissoluta sit, idem jus maneat. Hic intelligitur neptis ex filio adoptivo, non

ex filia adoptiva; cum enim Mater hujus posterioris neptis extra familiam nupuisse supponatur, filia à Patre extra familiam generata cognitionem legalem cum avo adoptivo non contrahit juxta superius dicta. Vide etiam §. 1. Instit. de Nuptiis.

124. Impedimentum consurgens ex fraternitatis legalis cognitione se habet ad instar consanguinitatis in linea transversa, estque, Jure Romano spectato, non solum inter liberos naturales & legitimæ adoptantis, & inter liberos adoptivos, verum etiam inter eos, qui remotiori gradu cum adoptivis junguntur.

Per adoptionem quæstia fraternitas, teste Cajo L. 17. ff. eodem: *Eousque solum impedit Nuptias, donec manet adoptio: ideoque eam, quam Pater meus adoptavit, & emancipavit, potero Uxorem ducere, æque si me emancipum illum in potestate retinuerit, poterimus jungi Matrimonio.* Hoc autem impedimentum se etiam ad magnam amitam, quæ secundum Civilem computationem quarto gradu ab adoptato distat, extendisse, ex eadem Lege constat, cujus verba supra retulimus.

125. Impedimentum ex affinitate legali consurgens se habet ad instar affinitatis veræ in linea recta, estque inter adoptantem, & Uxorem adoptati, & vicissim inter adoptatum, & inter adoptantis Uxorem.

Hoc impedimentum durat emancipatione etiam secuta; nam ut ait Paulus Jureconsultus L. 14. ff. eodem: *Adoptivus filius si emancipetur, eam, quæ Patris adoptivi Uxor fuit, ducere non potest, quia noverca locum habet. Item si quis filium adoptaverit, Uxorem ejusdem, quæ nurus loco est, ne quidem post emancipationem filii ducere poterit, quoniam aliquando nurus ei fuit.* Prohibetur hæc Lege filius adoptivus novercam legalem ducere, quamvis juxta L. 23. ff. de Adopt. supra relata, cognitionem legalem non contrahat Noverca cum filio

à Marito suo adoptato, quia in eadem lege subditur: *Nuptiis tamen eorum prohibitis.* Motivum autem hoc impedimentum introducendi Romanis fuit, quod tales filii haberentur pro naturalibus, adeoque inter illos & legales cognatos supponebatur reverentia quaedam propinquitatis intercedere, cui repugnaret commercium conjugale: nam bene dicit S. Aug. L. supra cit. *Nescio, quomodo inest humane verecundie quiddam naturale atque laudabile, ut cui debet causa propinquitatis reverendum honorem, ab ea continet, quamvis generatrice, tamen libidine, de qua erubescere videmus & ipsam pudicitiam conjugalem.*

126. Hoc impedimentum à Legum auctoritate primum inductum Ecclesia quoque recepit.

Id ex eo constat, quod Gratianus 30. q. 3. c. 6. referat ipsam L. 17. ff. de Ritu Nuptiar. N. 124. à nobis relata. Ejus vero summa habetur in Decretalibus c. un. de *Cognitione legali*, ubi Nicolaus ad Consulta Bulgarorum respondet: *Si qua per adaptationem mihi soror esse coperit, quamdiu durat adoptio, inter me & ipsam Nuptiæ consistere non possunt.* Quamvis autem Espenius p. 2. tit. 13. c. 6. N. 6. affirmet, nullibi legi, Ecclesiam circa hoc impedimentum aliquid mutasse; sed illud prout legibus decretum erat recepisse, neque Synodum Tridentinam quidquam hic innovasse; Theologi tamen communiter docent, impedimentum confraternitatis legalis non excedere fratres & sorores legales, cum tamen Jure Civili usque ad magnam amittam extendatur, ut supra vidimus.

127. Quarta cognitionis species est cognatio spiritualis, quæ contrahitur tum ex collatione Baptismi, tum Confirmationis, tum ex susceptione eorum, qui hæc Sacramenta percipiunt.

Propositio patebit ex dicendis. Hic vero notandum, quod cognatio spiritualis, atque impedimentum ex ea profluens ad

cognitionis legalis imitationem & exemplum comparata sit. Sicut enim adoptans adoptatum sibi in locum filii assumit & habet, ita quoque Succesor, sive Patrinus recipit baptismatum in filium suum spirituales, id est, ut illi Patris spiritualis loco sit. Spiritualis vero hæc cognatio ex administratione Baptismatis ac Confirmationis Sacramenti in Ecclesia ortum traxit, quoniam baptizantibus, & levantibus incumbit baptismatum in fide instruere. Unde Nicolaus L. ad Consulta Bulgar. c. 2. ait: *Diligere debet homo eum, qui se suscepit ex sacro fonte, sicut Patrem.* Quinimo quanto præstantior est spiritus carne, quod illud spirituale est patrocinium, & secundum Deum adoptio, tanto magis spiritualis Pater spirituali filio in omnibus est diligendus. -- Nulla vero inter eos & filios est consanguinitas. -- Sed potius habenda spiritualis proximitas. Unde inter eos non arbitramur esse quodlibet conjugale connubium, quandoquidem nec inter eos, qui natura, & eos, qui adoptione filii sunt, venerandæ Romanæ Leges Matrimonium contrahi permittunt. Deinde tamquam consequens inferit: *Si ergo inter eos non contrahitur Matrimonium, quos adoptio jungit, quanto potius à carnali oportet inter se contubernio cessare, quos per celeste Sacramentum regeneratio S. Spiritus vincit?* Ad imitationem ergo cognitionis legalis, ejusque impedimenti à Legibus Romanis statuti, Ecclesiam impedimentum cognitionis spiritualis introduxisse Nicolaus I. Sæculo IX. testatur.

128. Hujus impedimenti Sæculo VI. meminit Justinianus.

Sic enim habet Lex 26. C. de Nuptiis: *Ea Persona omnimode ad Nuptias venire prohibenda declaratur, quam aliquis, sive alumna sit, sive non, à Sacro suscepit Baptismate.* Ratio subjungitur: *Cum nihil aliud sic inducere potest paternam affectionem, & justam Nuptiarum prohibitionem, quam hujusmodi nexu, per quem, Deo*

Deo mediante, animæ eorum copulatæ sunt. Inter solum Levantem & Levatum impedimentum cognitionis legalis insinuat Lex Justiniana.

129. Sæculo VII. in Ecclesia Græca hæc cognatio spiritualis, & exinde resultans impedimentum Matrimonii agnitum & extensum fuit etiam ad parentes Levati, & Levantis.

Id clare docet Canon 53. Synodi Trullanæ, ubi Patres dicunt: *In nonnullis autem locis cognovimus quosdam, qui ex sancto ac salutaris baptismate infantes suscipiunt, postea quoque cum Matribus eorum viduis Matrimonium contrahere: statim ut in posterum nihil fiat hujusmodi. Si qui autem post præsentem Canonem hoc facere deprehensi fuerint, ii quidem ab illicito Matrimonio desistant: deinde & fornicatorum penis subjiciantur.* Rationem sui decreti præmiserunt: *Quoniam spiritualis affinitas corporum conjunctione major est.*

130. Ex hac autem persuasione, quod spiritualis affinitas corporum conjunctione maior sit, antiquitus impedimentum cognitionis spiritualis ad normam cognitionis carnalis, & legalis ex linea quasi recta paternitatis ad lineam tam fraternitatis, quam affinitatis extensum fuit. Unde triplex ab antiquis distincta cognatio, paternitatis, confraternitatis, & compaternitatis. Non fuit tamen circa hoc eadem ubique disciplina.

Et quod à linea paternitatis extensum fuerit ad lineam affinitatis seu compaternitatis spiritualis, exemplum habemus N. precedenti. Quodque ulterius ad lineam confraternitatis transferit, constat ex causa 30. q. 2. ubi cap. 3. Zacharias & Deusdedit Romani Pontifices ajunt: *Non oportet filiam, quam de sacro fonte suscepit, aliquando filio suo in Matrimonium tradere, quia in divina sententia Germani inveniuntur.* Cujus Canonis auctoritate usus Cælestinus III. c. 3. de Cognat. spirituali respondit, hujusmodi

Matrimonium esse dicendum etiam post 30. annos; verum ut recte advertit Cujacius ibi, nusquam in lege divina reperitur tales esse Germanos, sed in vetere quadam Lege Longobardorum Lib. 2. Tit. 8. qua susceptus non audet filiam susceptoris ducere; quia *spirituales Germani esse noscuntur.* Nec tantum filia ex fonte Baptismatis levata prohibita fuit nubere Levantis filio, verum etiam filius à filiabus compatrum & commatrum post compaternitatem natis Nuptiæ interdictæ sunt à Paschali II. c. 5. eadem causa 30.

Quod vero in hac re non eadem fuerit Ecclesiæ disciplina, patet ex Canone quarto, ubi Urbanus Vitali Brixienfi Presbytero dubitanti respondet, filios vel filias ante vel post compaternitatem gentilitas legitime conjugii posse, præter illam perfonam, per quam compatres sunt effecti: quo decreto Restrictur rescriptum Paschalis II. ad solum Levatum. Et hinc Alexander III. ad hanc diversitatem respicit, dum c. 1. de Cognat. spirit. ait: *Utrum autem filii aut filie ante vel post compaternitatem geniti possint ad invicem copulari, Canones secundum diversorum locorum consuetudines contrariis reperiuntur.* Et licet primus Canon (nimirum 5.) exinde editus natos post compaternitatem ad invicem copulari prohibeat, alter tamen (Canon 4.) posterius editus primum videtur corrigere, -- quem etiam observari vult Alexander, nisi consuetudo Ecclesiæ, quæ scandalum generet, aliter se habere noscatur.

131. Jure Decretalium impedimentum cognitionis spiritualis à Levante ac Levato, à baptizante ac baptizato ejusque parente; à filiis compatrum ad baptismatum, ac filium baptizati, ad parentes baptizati cum Levantibus, & ad ipsos compatres, & commatres extensum est.

Inter baptismatum ac filiam baptizantis orti cognitionem spirituales impediens, ac dirimentem Matrimonium inter eos contrahendum sancivit Gregorius IX.

cap. finali eodem. Inter Patrem baptizati & Uxorem Levantis prius ab eo cognitam, esto illa filium una non leverit, Clemens III. Inter Patrem baptizati & levantem, seu compatres, Innocentius III. Quae omnia impedimenta confirmat, ac ex Sacramento Confirmationis etiam, & quidem eodem modo contrahi declarat Bonifacius VIII. c. 1. eodem in 6.

132. Inter ipsos vero patrinum & matrinam baptizati nulla etiam jure veteri erat cognatio spiritualis.

Ita statuerat Urbanus II. rel. c. *Autem* 30. q. 4. *Quod autem Uxor*, inquit, cum *Marito in baptisate simul non debeat suscipere puerum*, nulla auctoritate reperitur prohibuit. Extat quoque de hoc responsum Innocentii III. L. 2. ep. ad Ravanensem Archiepisc. *Quamvis etiam Vir & Uxor alienum puerum teneant in baptisate*, nulla tamen inter eosdem *Virum & Uxorem contrahitur compaternitas*. Ex his vero omnibus patet, hanc omnem cognationem, atque exinde resultans impedimentum esse ex jure mere positivo, alias enim tam varia in diversis Ecclesiis nata circa hoc non fuisset disciplina.

133. Tridentina Synodus, experientia edocta, propter multitudinem prohibitionum multoties in casibus prohibitis ignoranter contrahi Matrimonia, in quibus vel non sine magno peccato perseveratur, vel ea non sine magno scandalo dirimuntur, Sess. 24. c. 2. impedimentum hoc dirimens Matrimonium voluit solum intercedere inter Levantes, ac Baptizatum, & illius Patrem ac Matrem, nec non inter Baptizantem, & Baptizatum, Baptizateque Patrem ac Matrem.

Hoc decretum hodie ubique receptum est, ipsamque modernam Ecclesiae disciplinam circa cognationem spiritualem ex illo metiri debemus. Neque ultra Personas in illo expressas hoc impedimentum extendendum est. Statuit praeterea S. Synodus, ut unus tantum, sive *Vir*, sive *Mulier*, juxta sacrorum Canonum insti-

tuta, vel ad summum unus & una, baptizatum de Baptismo suscipiant. Vultque, quod si alii, ultra designatos, baptizatum tetigerint, cognationem nullo pacto contrahant. Hancque suam dispositionem valere voluit aequaliter circa cognationem spiritualem, sive ex Sacramento Baptismi, sive Confirmationis contractam.

134. Cum enumeratis quatuor cognationibus, nimirum sanguinis, affinitatis, legali, ac spirituali magnam affinitatem habet impedimentum, quod vocatur publica honestas.

Hoc enim impedimentum, sicut legalis cognatio introductum fuit, non quidem ob conjunctionem carnalem (quae hic nulla intercedit), sed ob quandam honestatem & reverentiam, quae, teste Augustino, debetur certis Personis, ad se specialem relationem habentibus; & hic, quemadmodum in linea cognationis legalis, locum habet. Nam sicut sibi inhonestum videtur inter Personas legaliter cognatas contrahere Nuptias, eo quod sibi parentum, & filiorum, fratrumque, consanguineorum, ac affinitum loco sint; ita & hic. Nam Sponsus de futuro, & multo magis de praesenti, est Matrimonio haud consummato, nihilominus fidem aliquam cum fundamento, sive moralem affinitatem contrahit cum consanguineis Sponse.

135. Hoc impedimentum oritur ex Sponsalibus de futuro, & Matrimonio rato, non consummato.

Propositio patet ex sequentibus.

136. Quando hoc impedimentum ortum habuerit in Ecclesia? incertum est.

Equidem Gratianus causa 27. q. 2. cap. 15. adducit epistolam Julii I. qui sedit A. 336. in qua dicitur: *Si quis desponsaverit Uxorem, vel subarraverit, & sive praeviente die mortis, sive irruentibus quibusdam aliis causis minime eam cognoverit, neque ejus superstes frater, neque ullus de consanguinitate ejus, eandem sibi tollat in Uxorem ullo unquam*

tem-

tempore. Sed hanc epistolam esse apocrypham, cum aliis primorum saeculorum Pontificum Decretalibus probavimus Lib. 1. tit. 2. §. 5. Adducit equidem idem Gratianus cap. 11. fratrem non posse ducere fratris desponsatam, sed sub hoc tit. in *Canonibus invenitur*, fortasse ab Isidoro Mercatore relatis. Item c. 14. Decretalem Gregorii, idem quod Julii Decretalis ad verbum fere facientem, at superscriptio ibi non notat, qualis sit Gregorius: & bene notat Espenius, plurimas auctoritates in hac causa 27. à Gratiano allatas esse vel male inscriptas, vel sublesta fidei. Ex allatis nihilominus in aprico est, relatum in illis disciplinam quantum ad direptionem Matrimonii usque ad septimum gradum Saeculo VIII. quo infelix ille Isidorus Mercator, aut potius in rem Canonificam peccator has epistolas consarcinavit, usque ad tempora Gratiani, ac post ipsum, usque ad Concilium Lateranense II. sub Innocentio II. A. 1139. celebratum perseverasse, ut statim patet.

137. Hoc impedimentum, in quantum ex Matrimonio rato, non consummato oriebatur, olim jure Decreti Gratiani se extendit usque ad septimum gradum, exemplo impedimenti affinitatis; sed ante editionem Decretalium sublatum est.

139. Concilium Tridentinum sicut impedimenta orta ex consanguinitate, affinitate, cognatione legali, & spirituali limitavit, ita & impedimentum Bonifacianum ortum ex Sponsalibus invalidis de futuro, simpliciter sustulit; ortum vero ex validis ad primum gradum consanguinitatis restringit.

Decretum ejus habetur Sess. 24. de Ref. Matr. cap. 3. ubi dicitur: *Iustitia publicae honestatis impedimentum, ubi Sponsalia quacumque ratione valida non erunt, Sancta Synodus prorsus tollit; ubi autem valida fuerint, primum gradum non excedant, quoniam in ulterioribus gradibus jam non potest hujusmodi prohibitio absque dispendio observari.* Quo capite & pro-

Posterior vero ex generali prohibitione Innocentii II. in Lateranensi Concilio N. praecedenti citato, ne prohibitio copulae conjugalis quartum consanguinitatis gradum excedat, ut vidimus supra N. 112.

138. Idem impedimentum olim orie-

batur ex Sponsalibus de futuro in ordine ad impedienda & dirimenda sequentia Sponsalia, & Matrimonia, modo essent pura & certa, id est, cum certa & determinata Persona, licet quavis ratione invalida, & dummodo non essent nulla ex defectu consensus.

Hac propositio est Cl. Van-espén, quam confirmat auctoritate Bonifacii VIII. C. Un. de Sponsal. in 6. in hoc vero eidem non assentior, quod ibi addat, hoc impedimentum olim extensum fuisse ad eundem gradum, quo extensa fuit publica honestas orta ex Matrimonio rato, secundum dicta N. praeced. nimirum ad septimum. Hoc enim impedimentum ex Sponsalibus invalidis à Bonifacio VIII. Saeculi XIII. fine vel XIV. initio videtur primum constitutum, cum nullus textus sine ex Decreto Gratiani, sive ex Decretalibus Gregorii IX. Bonifacii Praedecessorum de illo à Canonistis adducatur, adeoque se non extendit ad gradum septimum, sed solum ad quartum; quia restrictio Innocentii II. quod consanguinitas solum usque ad quartum gradum dirimat Matrimonium, recepta fuit in Decretalibus Gregorii IX. c. 8. de Consang. nec à Bonifacio in praesenti scititia affinitate ad septimum gradum extensa.

139. Concilium Tridentinum sicut impedimenta orta ex consanguinitate, affinitate, cognatione legali, & spirituali limitavit, ita & impedimentum Bonifacianum ortum ex Sponsalibus invalidis de futuro, simpliciter sustulit; ortum vero ex validis ad primum gradum consanguinitatis restringit.

Decretum ejus habetur Sess. 24. de Ref. Matr. cap. 3. ubi dicitur: *Iustitia publicae honestatis impedimentum, ubi Sponsalia quacumque ratione valida non erunt, Sancta Synodus prorsus tollit; ubi autem valida fuerint, primum gradum non excedant, quoniam in ulterioribus gradibus jam non potest hujusmodi prohibitio absque dispendio observari.* Quo capite & pro-

pro-

probatur secunda pars allatæ propositionis, & motivum hujus limitationis à Concilio factæ insinuat. Ut vero oriatur hoc impedimentum etiam usque ad primum gradum, requiritur, ut fiat Sponsalia absoluta & valida, id est, non conditionata, hæc enim non sunt absolute Sponsalia, ut notat Barbosa in Collectaneis Doctorum ad cit. cap. 3. Synod. Trid. N. 10. Nec hæc humanarum Constitutionum circa hucusque enumerata impedimenta Matrimonii variationem in Ecclesia Catholica factam reprehendant solito sibi sapientiores Domini Protestantes; illis enim regerere possumus id, quod jam laudatus Innocentius II. in Concilio Lateran. relat. cap. 8. de Confang. præoccupavit, nimirum: *Non debet reprehensibile judicari, si secundum varietatem temporum statuta quandoque varientur humana, præsertim cum urgens necessitas, vel evidens utilitas id exposcit: quoniam ipse Deus ex his, quæ in veteri Testamento statuerat, nonnulla mutavit in novo.* Et si tandem ipsis concedere deberemus, quod etiam Rectores Ecclesiarum subindiscreto zelo in puncto disciplinæ subinde quidpiam oppido difficile ordinarerint, id nos non movebit; scimus enim Deum Sapientissimum Ecclesiam suam quoad capita fidei, & substantialia disciplinæ specialis providentia gubernare, cætera humanæ conditioni relinquere. At quomodo illi variationes Ecclesiarum suarum circa capita fidei, quæ ipsis ab incomparabili Episcopo Meldensi Benigno de Bousuet in præclaro opere de Variatione Ecclesiarum Protestantium per digitos numerantur, iustificabunt? Sed iterum ad rem.

140. Synodus Tridentina citata Sess. 24. c. 3. loquitur de Sponsalibus de futuro, adeoque nihil circa impedimentum publicæ honestatis, proveniens ex Matrimonio rato non consummato, innovavit; quod proinde ex pristino jure hodie extenditur ad quartum gradum.

mentem Synodi declaravit S. Pius V. Conclit. incipiente: *Ad Romanum 62. in Bull. Rom. ubi ait: Attendentes, quod Sponsaliorum appellatione, qua dictum Concilium utitur, non nisi improprè Matrimonium verbis de præsentis conceptis contractum continetur; quodque agit de correctione Juris veteris, quo casu secundum proprietatem verborum dumtaxat procedendum est, præsertim cum longe majorem rationem prohibitionis in Matrimonio per verba de præsentis contracto, quam de Sponsalibus de futuro vigere à nemine dubitetur.* Unde fuit illatum propositionis.

141. Quamvis olim multa crimina fuerint, quæ reos à Conjugio impediabant, ut supra N. 90. ostensum est; aliqua nihilominus etiam erant, quæ illud profus dirimebant.

Inter illa specialem locum habet adulterium inter adulterum & adulteram, post mortem Conjugis innocentis.

142. Adulterium, & quidem solum Legibus Romanis jam videtur diremisse ante Christum inter adulterum & adulteram Matrimonium.

Id aperte inducere videtur Lex 11. §. 11. & L. 40. ff. ad Legem Juliam de adult. quorum posterior sic habet: *Questum est, an ea, quam Maritus adulterii crimine se accusaturum minatus est, nec quidquam egit vel jure Mariti, vel jure publico, nubere possit ei, quem in ea reum adulterii destinavit? Paulus respondit nihil impedire, quo minus ei, quem suspectum Maritus habuit, ea, de qua quaeritur, nubere possit.* Ubi bene notat Gothof. *Mulier nubere potest ei, cum quo adulterii tantum insinulata est, non convicta.*

143. Solum adulterium primis Christianis Sæculis sine omni promissione Matrimonii, vel machinatione mortis videtur diremisse Matrimonium inter adulterum & adulteram.

Hoc enim pro Sæculo IV. & V. aperte pro-

probare videtur Augustinus lib. 1. de Nuptiis & concupis. c. 10. ubi ita loquitur: *Marito mortuo, cum quo verum connubium fuit, fieri verum connubium non potest, cum quo prius adulterium fuit.* Canonistæ ac Theologi, & ipse recentior Tournellus hunc textum citant sine particula malignantis naturæ, nimirum sine tō non, & ita contrarium ex illo deducit. Sed non advertunt in Decreto Gratiani causa 31. q. 1. 2. textum illum sine particula illa mendose referri, ut post Correctores Romanos notavit Cujacius ad cap. 1. De eo qui duxit in Matrimonium, quam polluit per adulterium.

144. Hæc disciplina videtur usque ad Sæculum XII. viguisse.

Illius enim apertam mentionem facit Can. 40. Concilii Triburiensis An. 895. in quo generaliter definitur: *Non licet ergo, nec Christianæ Religioni oportet, ut ullus ea utatur in Matrimonio, cum qua prius pollutus fuit adulterio.* Notat autem ad rem Espenius, in eo Canone specialem quidem casum proponi & decidi; nimirum illum, quo adulteri sibi insuper mutuum fidem dederant, interposito juramento de ineundo Matrimonio post mortem Mariti alterius legitimæ parit; sed post decisionem casus, prædictam generalem conclusionem Patres subjicere. Notat præterea, quod Gratianus, qui 31. q. 1. c. 4. fragmentum solum retulit, non advertit ad hanc clausulam generalem à Patribus Triburiensibus anathemati hujus specificati Matrimonii subjectam; & hinc Canonis contra ejus sensum, si integre legatur, hanc superscriptionem præxerit. *Post mortem Viri non potest adulteram in Conjugium ducere, qui Viro vivente Juramentum sibi futurarum Nuptiarum præbuit.* Unde & Canonibus generaliter de adulterio loquentibus hanc restrictionem subdidit: *Si nihil in mortem Viri machinatus fuerit, vel si vivente Viro fidem adulteræ non dedit.* Quam Tom. II.

restrictionem videre est post c. 3. ex Concilio apud Althæum, qui generalibus terminis de adulterio est conceptus. Quapropter videtur falli Canonistæ & Theologi illi, ac cum ipsis recentissimus Tournellus, qui putant Sæculo X. adulterium ad recentitas duas condiciones fuisse restrictum ad effectum dirimendi subsequens Matrimonium inter adulteros.

145. Cum autem circa Sæculum XII. & XIII. autoritas Decreti Gratiani ita invaluisset, ut vix aliunde, quam ex illo desumerentur, quæ questionibus disciplinæ decidendis servire possent, tandem hæc restrictio Gratiani pro Jure invaluit, ut notat Cujacius apud Van-Espen.

Conjecturam Cujacii fulciunt juxta Van Espen, quod Alexander III. Sæculo XII. hæc restrictionem non obscure admittat c. 1. De eo, qui duxit in Matrimonium, quam polluit per adult. dicens: *Licet in Canonibus habeatur, ut nullus copulet Matrimonio, quam prius polluerit adulterio, & illam maxime, cui fidem dederat, Uxore sua vivente, vel quæ machinata est in mortem Uxoris, &c.* Sed Alexandrum citato cap. sentire, juxta Canones antiquos solum adulterium dirimere Matrimonium inter adulteros, & promissionem futuri Matrimonii, vel machinationem in mortem Conjugis junctæ adulterio multo magis dirimere Matrimonium, ex tenore verborum cap. cit. aperte patet. Apertius ergo subsequentes Pontifices has condiciones præter adulterium requiverunt: quin & desiniverunt Matrimonium adulteri cum adultera post mortem legitimæ Uxoris, nisi alter eorum in mortem Uxoris desunctæ fuerit machinatus, vel ea vivente sibi fidem dederit de Matrimonio contrahendo, uti respondit & definiit Innocentius III. in c. 6. eod. quæ definitio à Tridentino non correctæ, & consequenter pro Jure hodie recepta est.

146. Itaque juxta modernam disciplinam adulterium generaliter non diri-